

ОБЛІК І КОНТРОЛЬ ЛІСОПРОДУКЦІЇ ЯК СКЛАДОВОЇ ОБОРОТНИХ АКТИВІВ ЛІСОГОСПОДАРСТВА

Готова продукція є матеріальним результатом виробничої діяльності кожного підприємства. На підприємствах лісового господарства готовою продукцією є лісопродукція, яка пройшла всі стадії переробки у складі таких сортиментів, як ділова деревина, деревина для технологічних потреб, товарні стовбури. Випуск товарної продукції за обсягом та асортиментом – важливий показник роботи підприємства. Готовність продукції основного виробництва залежить від місця її знаходження та завершення процесу обробки (розкряжування хлестів на кінцевих складах та іноді поділу сортиментів).

Заготовлена деревина зберігається на різних складах (франко). В обліку лісопродукції розрізняють склади у лісі (франко-ліс), верхні склади (франко-верхній склад) – проміжні і кінцеві склади (франко-нижній склад). Верхні склади розташовані біля магістральних шляхів лісовозних доріг для забезпечення безперебійної роботи лісовозного транспорту.

До кінцевих складів належать: склади біля залізничних доріг; склади у пунктах переробки деревини; склади споживачів, куди деревина вивозиться транспортом постачальника; склади біля рік для сплаву деревини.

В обліку лісопродукції застосовується така термінологія:

- асортимент – склад лісопродукції різної за видом, сортом, призначенням (наприклад, загальна маса ділової деревини в асортиментному розрізі);
- сортимент – окремий вид продукції, який входить в асортимент (наприклад: пиловник дубовий, фанерний кряж та ін.);

Заготовлена деревна сировина (лісопродукція) поділяється на такі види: деревний хлист; ділова деревина (сортименти); жердини; деревина дров'яна для технологічних потреб; дрова; хмиз; інші.

Основними завданнями обліку лісопродукції є:

- своєчасне, якісне та достовірне відображення руху лісопродукції на всіх етапах – від лісосіки до реалізації споживачам;
- контроль за роботою матеріально-відповідальних осіб;
- одержання даних про залишки лісопродукції;

- контроль за зберіганням і використанням лісопродукції на власні потреби і у переробку на підставі діючих норм витрат;
- облік та контроль за оплатою відвантаженої лісопродукції;
- вжиття заходів щодо попередження нестач, крадіжок і незаконного витрачання лісопродукції;
- проведення планових і раптових інвентаризацій лісопродукції на місцях зберігання для звірки фактичної наявності з даними обліку і своєчасного відображення наслідків цих інвентаризацій.

Характерною особливістю обліку лісопродукції є те, що він починається з лісництва, де проводиться приймання її матеріально-відповідальними особами безпосередньо на місцях виконання робіт.

Однією з важливих умов організації обліку лісопродукції є своєчасне, якісне і достовірне складання первинної документації із заготівлі, зберігання, реалізації і використанню на власні потреби лісопродукції на всіх стадіях виробництва і в місцях зберігання. Первинні документи повинні бути складені під час здійснення господарської операції, а якщо це неможливо – безпосередньо після її закінчення.

На підприємствах Держкомлісгоспу України для первинного обліку лісопродукції застосовуються такі спеціалізовані форми (таблиця 1) [2].

Таблиця 1

**Спеціалізовані форми первинних документів
первинного обліку лісопродукції**

№	Назва форми
1	2
ЛГ-1	Наряд-акт на виконання робіт
ЛГ-2	Журнал виконаних лісогосподарських робіт
ЛГ-3	Журнал інших виконаних робіт
ЛГ-4	Щоденник приймання робіт по заготівлі (вивезенню) лісопродукції
ЛГ-5	Щоденник приймання робіт по розкрязуванню деревних хлестів
ЛГ-6	Рапорт про рух лісопродукції
ЛГ-7	Акт на заготівлю осмолу та списання вибухових матеріалів
ЛГ-8	Акт приймання робіт по підсочці лісу
ЛГ-9	Реєстр товарно-транспортних накладних
ЛГ-10	Журнал надходження лісопродукції від вивозки
ЛГ-11	Книга обліку лісопродукції

1	2
ЛГ-12	Щоденник надходження сировини в цех переробки
ЛГ-13	Акт приймання давальницької деревини на розпилювання
ЛГ-14	Книга обліку давальницької деревини
ЛГ-15	Наряд-акт на переробку деревини
ЛГ-16	Змінний рапорт
ЛГ-17	Журнал показників по розпилюванню деревини та роботи лісопильних рам
ЛГ-18	Відомість обліку виготовленої продукції переробки деревини і витрат сировини
ЛГ-19	Акт на зміну якості продукції
ЛГ-20	Наряд на відпуск лісопродукції
ЛГ-21	Журнал реєстрації нарядів на відпуск лісопродукції
ЛГ-22	Специфікація-накладна на відправлення лісопродукції залізницею (водним шляхом)
ЛГ-23	Журнал реалізації (відпуску) лісопродукції
ЛГ-24	Реєстр використаної на власні потреби лісопродукції
Інвентаризація	
Інв-1	Інвентаризаційний опис лісопродукції
Інв-2	Відомість переліку наявності лісопродукції
Інв-3	Порівняльна відомість результатів інвентаризації лісопродукції

Готова продукція в обліку та звітності оцінюється за фактичною собівартістю її виготовлення, яка може бути визначена тільки після калькулювання всіх затрат.

Особливістю групування витрат виробничої собівартості лісопродукції за статтями калькуляції є включення у статтю «Сировина і матеріали», окрім витрат, передбачених П(С)БО, витрат, пов'язаних з використанням ресурсів природної сировини, включаючи плату за деревину лісових порід, що відпускаються на пні, пнів для осмолу та деревостою (попнева плата), які використовуються для підсочки, відповідно з виділеним лісосічним фондом, за встановленими таксами. Ці витрати розподіляються на лісозаготівлю, добування живиці та заготівлю осмолу [3, С. 196-201].

Собівартість реалізованої лісопродукції складається з: виробничої собівартості лісопродукції, що була реалізована за звітний період; нерозподілених постійних загальновиробничих витрат; наднормативних виробничих витрат. Нерозподілені постійні загальновиробничі та

понаднормативні виробничі витрати відображаються в обліку у собівартості реалізованої лісопродукції (робіт, послуг) у момент їх виникнення (а не реалізації).

Особливості витрат по заготівлі лісопродукції від рубок головного користування вимагають організації відповідно з лісорубними квитками оперативного обліку фактичної заготівлі деревини у відведених лісосіках на верхніх і нижніх складах у кубічних метрах після кінцевої операції. В актах приймання робіт фіксується номер лісосіки, з якої доставлена деревина. На подальших стадіях переміщення і обробки стволів останні знеособлюються. Тому освоєння лісосічного фонду на кожній конкретній ділянці характеризується загальною кубатурою заготовленої ліквідної маси.

Контроль за збереженням лісопродукції має здійснюватись, враховуючи такі передумови: забезпечення надійного зберігання лісопродукції в лісі, на кінцевих складах, на складах готової продукції лісопилення та переробки деревини та інших місцях зберігання; якісне і своєчасне оформлення первинної документації з приймання, переміщення, переробки та відпуску деревини за кожним місцем зберігання; визначення кола осіб, відповідальних за приймання, відпуск і збереження лісопродукції на підприємствах лісового господарства; укладання письмових договорів про матеріальну відповідальність; звільнення з роботи матеріально-відповідальних працівників тільки після передачі матеріальних цінностей і виведення результатів передачі [4, С. 145-150].

З метою викорінення таких негативних явищ, як незаконні рубки, існування тіньового ринку деревини, що негативно впливають на стан природного середовища, розвиток лісового господарства та національної економіки в цілому уряд своєю постановою від 16 вересня 2009 р. № 1090-р схвалив концепцію створення єдиної державної системи електронного обліку деревини.

Технологія електронного обліку лісопродукції складається з таких етапів:

1. Приймання виконаних лісосічних робіт безпосередньо на лісосіці;
2. Відпуск (вивезення) заготовленої деревини на нижні склади;
3. Реалізація лісопродукції безпосередньо з лісосік;
4. Реалізація лісопродукції споживачам з нижніх складів.
5. Автоматизація обліку руху лісопродукції
6. Контроль та забезпечення легального обігу деревини від постачальників споживачам.

Електронний облік лісопродукції дасть можливість станом на будь-який день провести перевірку матеріально-відповідальних за зберігання лісопродукції осіб на предмет наявних під звітом матеріальних цінностей в розрізі окремих сортиментів. Достатньо буде відсканувати наявні на кожному штабелі бірки з нанесеним на них цифровим та штрих-кодами. Потім отримані дані про об'єми деревини звіряються з наявними залишками. Весь процес перевірки займатиме небагато часу. Відпадає потреба у складанні порівняльної відомості і т.п. Така методика ревізійної роботи дисциплінує матеріально-відповідальних працівників, зведе до мінімуму зловживання та крадіжки [1].

Список використаних джерел:

1. Андрощук Є. Система електронного обліку лісопродукції. Пропозиції щодо впровадження [Електронний ресурс] / Є.Андрощук. – Режим доступу: www.lesovod.org.ua/node/6854
2. Інструкція з обліку продукції лісозаготівель, лісопиляння і деревообробки на підприємствах Державного комітету лісового господарства України, затверджена наказом Держкомлісгоспу України від 19 грудня 2003 р. № 205
3. Кисіль Н.М. Особливості обліку витрат у підприємствах лісової галузі / Н.М.Кисіль, О.М. Яворська // Науковий вісник УкрДЛТУ: Зб. наук.-техн. праць. – Львів: УкрДЛТУ. – 2002, вип. 13.1. – С. 196-201
4. Кисіль Н.М. Методологічні аспекти обліку готової продукції на підприємствах лісової галузі/ Н.М. Кисіль,Н.І. Колінько // Науковий вісник УкрДЛТУ: Збірник науково-технічних праць. – Львів: УкрДЛТУ. – 2004. – випуск 14.1. – С. 145-150

Науковий керівник: к.е.н., доцент Голяш І. Д.